

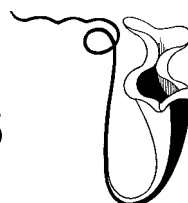
Danmarks tømmermænd

- vi importerer store mængder træ fra
ulovlig tømmerhugst

**Undersøgelse af den danske import af tropisk,
østeuropæisk og russisk træ.**

Christian Straarup

NEPENTHES

Indholdsfortegnelse

1. Indledning	3
2. Ulovlig skovhugst	4
3. Certificering af skove og træprodukter	6
3.1 Skovcertificering	6
3.2 Sporbarhedscertificering	7
4. Danmarks import af træ fra tropiske lande, Østeuropa og Rusland	9
4.1 Danmarks import af tropisk træ	10
4.2 Danmarks import af træ fra Østeuropa og Rusland	16
5. Case Studies	17
5.1 Tømmermarkedet mellem de baltiske lande og Vesteuropa	17
5.2 Tropisk azobé-tømmer til Københavns Kommunes bolværker	18
6. Konklusioner og anbefalinger	20
7. Referencer	21
8. Appendiks	22
8.1 De mest almindelige tropiske træsorter importeret til Danmark	22
8.2 EU-partnerskabsinitiativ til bekæmpelse af ulovlig tømmerhugst i troperne	26

Danmarks tømmermænd

- vi importerer store mængder træ fra ulovlig tømmerhugst

Undersøgelse af den danske import af tropisk, østeuropæisk og russisk træ.

Udarbejdet af: Christian Straarup med bidrag fra Marie Kaas og Sofia Mulla. Redigeret af Jacob Andersen.

Forfatteren ønsker at takke Peter Feilberg og Jens Kanstrup for hjælp under udarbejdelsen af rapporten.

Udgivet af miljøorganisationen Nepenthes, august, 2002

Rapporten er støttet af Den Grønne Fond gennem 92-gruppens midler til kampagneaktiviteter forud for Verdenstopmødet om Bæredygtig Udvikling.

Rapporten kan downloades fra: www.nepenthes.dk, eller rekvireres hos:

Nepenthes, Odensegade 4B, postboks 5102, 8100 Århus C, tlf: 8613 52 32, e-mail: info@nepenthes.dk

---

1. Indledning

Der har i de senere år været stigende fokus på bæredygtigheden af den danske import af træ fra især tropiske lande. Miljøorganisationer har kastet lys på problemer i forbindelse med handel og forbrug af truede træsorter og træ fra følsomme skovområder. Bekymringen hos organisationer og forbrugere har været, at man gennem sit forbrug af træ bidrager til udryddelse af træsorter eller ødelæggelse af regnskove og andre unikke skovområder.

Trods mange konkrete eksempler på ubæredygtig skovdrift og problematisk tømmer på det danske marked, har der hidtil manglet en samlet oversigt over den danske import af træ. Hvor kommer træet fra? Hvordan kommer det til Danmark? Kommer træet fra bæredygtigt skovbrug? Kommer træet fra ulovlig skovhugst? Manglen på overblik gælder såvel træ som kommer fra troperne og træ som kommer fra Rusland og Østeuropa. Uden et sådant overblik er det svært for miljøorganisationer at målrette indsatsen og det er svært for ansvarlige forbrugere at forholde sig kritisk til markedet.

Trods landets størrelse er Danmark ikke et uvæsentligt land i denne sammenhæng. Landet har en betydelig andel af verdenshandelen med træprodukter, hvilket især giver sig til udtryk i at danske virksomheder tegner sig for godt 10% af EU's eksport af træmøbler ⁽¹⁾. Desuden ligger direktionen og hovedsædet for den verdensomspændende danske virksomhed Dalhoff Larsen & Horneman A/S (DLH) i Tåstrup i Danmark. DLH regnes for at være blandt de største distributører af tropisk tømmer på verdensmarkedet.

På den politiske side indtager Danmark i mange sammenhænge – retmæssigt eller uretmæssigt – en rolle som "foregangsland" i EU og i Verden, hvilket kan betyde, at danske beslutninger og handlinger kan tænkes at blive kopieret andre steder. Også det aktuelle danske formandskab i EU (2. halvdel af 2002) øger indflydelsen af danske initiativer betydeligt. Dertil kommer, at meget af træet i Danmark afsættes til offentlige indkøbere. Det betyder, at man ved hjælp af politiske styringsmidler forholdsvis direkte kan kontrollere en stor del af landets forbrug af træ.

I juni 2001 vedtog et bredt flertal i Folketinget:

1. *"at foretage de nødvendige ændringer i den offentlige indkøbspolitik, således at det sikres, at det træ fra tropiske skove, offentlige og halvoffentlige institutioner fremtidigt køber, er lovligt og bæredygtigt produceret."*
2. *"at anerkende det internationale miljømærke FSC (Forest Stewardship Council) som et eksempel på en troværdig garant for, at træ bærende dette miljømærke er lovligt og bæredygtigt produceret."*

Det skal bemærkes, at denne Folketingsbeslutning kun gælder for tropisk træ. Træ fra vores hjemlige skove eller fra fx Rusland og Østeuropa er således ikke omfattet af en ansvarlig offentlig indkøbspolitik.

Miljøminister Hans Christian Schmidt besluttede i marts 2002 at videreføre arbejdet med en miljøvejledning for det offentlige indkøb af tropisk træ som opfølgning på folketingsbeslutningen, men præciserede i den forbindelse, at det ikke var målet at gøre vejledningen bindende for de offentlige indkøbere. Der blev desuden lagt op til, at vejledningen skal blive et "nationalt kompromis" imellem staten, industrien og miljøorganisationerne på området. Stridspunkterne der tegner sig i de kommende diskussioner af miljøvejledningen står især mellem branchens vilje og muligheder for at skaffe bæredygtigt produceret træ på den ene side, og miljøorganisationernes krav om, at man sikrer at forbruget af træ i Danmark bliver bæredygtigt.

For de fleste miljøorganisationer og fagforeninger, som har berøring med tømmerbranchen samt flere store indkøbere og forhandlere af træ er det primære krav til træet, at det bærer et FSC-certifikat. I den forbindelse skelnes der mellem to typer FSC-certifikater:

1. FSC-skovforvaltningscertifikatet (FSC FM) som dokumenterer, at en given skov drives forsvarligt med ligelige hensyn til naturen i skoven, de folk som lever i og omkring den, og økonomien i skovdriften.
2. FSC-sporbarhedscertifikat (Chain-of-Custody, CoC) som dokumenterer, at et træprodukt er lavet af træ, som kommer fra en skov med et FSC-skovforvaltningscertifikat.

Nepenthes støtter op om kravet om FSC-certificering. Det har i mange tilfælde vist sig, at skovejeres og tømmerforhandlernes selvjustits i forhold til forsvarlig skovdrift er utroværdig og langt fra magter at gøre op med den kortsigtede, planløse og ødelæggende skovdrift, som stadig er almindelig praksis mange steder.

I anledning af det kommende verdensstopmøde om bæredygtig udvikling (World Summit on Sustainable Development) i Johannesburg i august/september 2002 har Nepenthes foreslået det danske EU-formandskab at arbejde på at etablere et partnerskab med sine vigtigste leverandører af tropisk træ med formål at dæmme op for den omfattende illegale handel med træ (se appendiks 2).

Tallene, der er anvendt til denne rapport, er indhentet fra International Timber Trade Organisation (ITTO), Danmarks Statistik (DST), den Europæiske statistik database (EUROSTAT) og FN's Food and Agricultural Organisation statistik database (FAO STAT).

2. Ulovlig skovhugst

Ulovlig skovhugst er et ret bredt begreb, som dækker over mange forskellige ulovlige aktiviteter i forbindelse med skovdrift. Ulovlighederne kan groft inddeles i fire kategorier:

- Ulovlig konvertering af skov til andre formål
- Ulovlige aktiviteter i skovene udført af skovejeren eller koncessionsholderen
- Tømmertyveri og tømmersmugling
- Korruption

Ulovlig konvertering af skov til andre formål – såsom landbrug – udføres ofte af lokale folk, som er fattige og som har brug for landbrugsjord. Ulovlighederne opstår ofte som følge af behovet for rimelige levevilkår, mangel på økonomiske alternativer og uklare landrettigheder.

Ulovlige aktiviteter i skovene udført af skovejeren eller koncessionsholderen omfatter især forskellige former for overdrevet og typisk destruktiv tømmerhugst, som er i modstrid med aftaler eller lovgivning, som skoven og skovdriften er omfattet af. Det kan fx være i kraft af udtagelse af flere træer end tilladt og fældning af undermålte/overmålte træer. Det kan også være salg af træ fra skovene uden tilladelse eller skatteunddragelse i forbindelse med skovdriften på den ene eller den anden måde.

Tømmertyveri og tømmersmugling omfatter tyveri af træ fra skove – for eksempel fra nationalparker, hvor det slet ikke er tilladt at fælde træer. Dertil kommer den ulovlige udførsel og viderehandel med træet gennem af smugling og hvidvaskning af træet på det internationale marked.

Korruption i tømmersektoren er i mange lande ganske udbredt. Korruption har mange ansigter. Det kan komme til udtryk i form af økonomisk støtte fra firmaer til politikere med henblik på at opnå koncessioner, fældningstilladelser, regel-bøjning, eller andet. Det kan også være politikere, militærpersoner eller embedsmænd, som misbruger deres status til at opnå egen vinding og berigelse. Der er også set eksempler på firmaer, som bestikker hele lokalsamfund til at acceptere skovfældning eller lignende. Det er ligeledes udbredt at firmaer bestikker embedsmænd til at forfalske tilladelser, se igennem fingre med lovovertrædelser, og lignende.

Eksempel på ulovlig skovhugst i Rusland

I Rusland har de kriminelle i tømmerbranchen fundet en smart måde hvorpå de snyder et ellers relativt fintmasket kontrolsystem. På alle hovedvejene er der kontrolpunkter med militærpoliti for hver ca. 250 km. Her bliver fragtvognes dokumenter kontrolleret, og fragtbilerne skal have dokumenter på, hvad der er i lasten. Militærpolitiet har imidlertid ikke megen forstand på, hvad der er træ af høj kvalitet og hvad der er træ af lav kvalitet, så når en fragtvogn fremviser en tilladelse til at fragte brændetræ og lasten i virkeligheden er finér, så bemærkes det sjældent.

Der er dokumenter for alle typer træ i Rusland og det er meningen at de skal overdrages fra sælger til køber i alle markedsleddene som et slags bevis for kvaliteten af fragtens indhold. For de billigste kategorier af træ, såsom brændetræ eller træ til papir, er det dog sjældent at papirerne overdrages, når det sælges i eksporthavnen eller hvor det nu havner. Der er ikke behov for at bevise træets kvalitet, når der er tale om laveste kvalitet til laveste pris. Det betyder, at dokumenterne kan bruges igen og igen og derved kan der sælges langt mere træ end tilladt. På den måde står der altså ofte brændetræ eller træ til papir i dokumenterne under salget til en skandinavisk eller en baltisk opkøber. Denne kan så umiddelbart efter modtagelsen vælge at opgradere træet til den kvalitet det i virkeligheden er, og dermed sælge det for en langt højere pris.

Eksempler på ulovlig skovhugst i Brasilien

I andre tilfælde af ulovlig skovhugst kan der være tale om skovningsenheder, som simpelthen tager ud i et øde skovområde og fælder løs af kostbare træsorter, såsom mahogni, med medbragte skovningsmaskiner. I Brasiliens afsidesliggende Para-provins kan der sågar findes milits-enheder, som bevogter tømmerkartellernes ulovlige aktiviteter.

I Brasilien forekommer der også i udbredt grad sammenblanding af tømmerarterne, hvorved det muliggøres at smugle arter ud af landet i modstrid med fx CITES-konventionen om handel med truede dyr og planter. Hver træart har en specifik ved-struktur, men den kan oftest kun ses ved hjælp af et mikroskop og skal analyseres med sofistikeret apparatur. Der er ikke mange brasilianske toldere, som er i stand til dette.

Eksempel på ulovlig skovhugst i Estland

I Estland er der oftest tale om overudnyttelse af skovene i modstrid med national lovgivning. Såvel skovområderne som deres skovejere er ofte kendte i offentligheden og der er typisk tale om nyvundne skovejere, som har fået deres skov tilbage efter sovjettiden og som ikke kan eller vil drive forsvarlig skovdrift.

Man ser dog også eksempler på kriminelle grupper, der i samme stil som i Brasilien tager ud i øde områder og fælder træer. Der er i Estland er en del debat om, hvad man kan gøre ved problemet. Ifølge nogle esterne skyldes den ulovlige skovhugst, at der er alt for lidt politi og deraf en for ringe kontrol med skovene. Nogle af forslagene går således ud på, at politienheder skal sørge for at konfiskere skovningsmaskiner fra de kriminelle grupper.

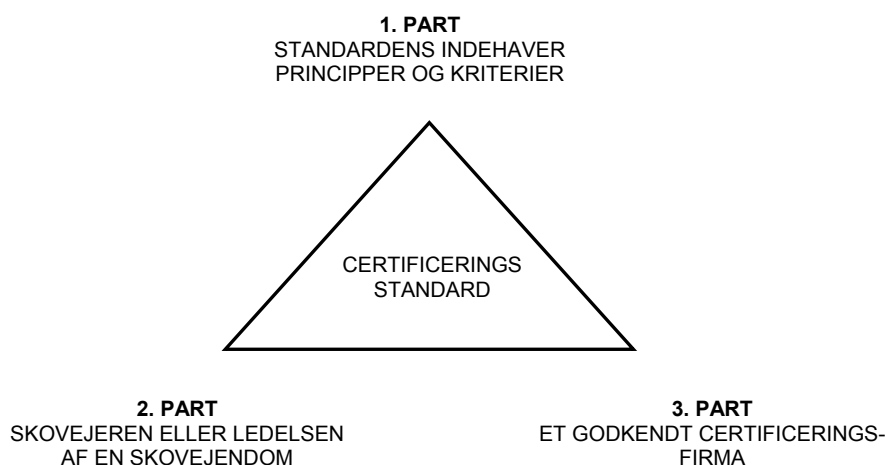
3. Certificering af skove og træprodukter

3.1 Skovbrugscertificering

Certificering af skovbrug handler først og fremmest om at dokumentere, at skovdriften i en given skov lever op til en bestemt standard. Denne standard er defineret i principper eller retningslinjer for skovdriften.

FSC-certificering er den eneste globale skovcertificeringsordning og den eneste certificeringsordning, som nyder bred opbakning. Dele af tømmerindustrien og skovejerne mener dog, at kravene som stilles til FSC-certificerede skove er unødvendige eller for dyre. Der findes også andre ordninger, som er nationale eller regionale, og mange af dem er udviklet af tømmerindustrien og skovejerne selv. Sådanne certificeringsordninger har oftest meget begrænset opbakning fra andre end skovejerne og tømmerindustrien selv, hvilket skyldes lav standarder, ringe kontrolsystemer og/eller udemokratisk opbygning af certificeringssystemet. Nedenstående beskrivelse af skovcertificering er således først og fremmest en beskrivelse af FSC-systemet ⁽⁷⁾.

Figur 1: Forenklet diagram over et 3-parts certificeringssystem.

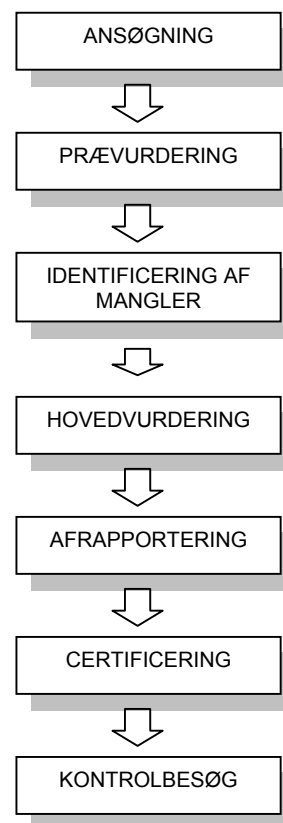
Certificering af skovbrug foretages af en certificeringsfirma, som er uafhængig af såvel den organisation, der har formuleret principperne bag standarden, (1. part) som af skovejeren eller ledelsen af det skovbrug, som certificeres (2. part). Certificeringsfirmaet betegnes således som den 3. part. Tredelingen af magten sikrer troværdig certificering.

Hvis en skovvirksomhed ansøger om at blive certificeret, etableres der en kontrakt til et certificeringsfirma. Certificeringsfirmaet besøger skovvirksomheden med henblik på en prævurdering. Her undersøges det, om skovvirksomheden er indforstået med hvad det vil sige at blive certificeret. Derefter identificerer de to partnere sammen eventuelle mangler mellem den nuværende praksis og kravene, som stilles i forbindelse med en certificering. Herefter udfører skovvirksomheden arbejdet med at rette op på de mangler, som eventuelt blev identificeret ved forundersøgelsen.

Herefter vurderes skovdriften. I forbindelse med denne hovedvurdering indgår en høringsproces med alle interessegrupper, som har en interesse i skovdriften. Der nedsættes også et hold af vurderingsmænd, der skal fungere som en slags "jury". Holdet skal så vidt det er muligt repræsentere forskellige områder, såsom skovuddannede, økologer, fagforeninger, jurister og jordbunds/hydrologispecialister. Holdet ledes af en erfaren auditor og sammen foretager de en vurdering af skovdriften ud fra certificeringsordningens principper og retningslinjer.

De indikatorer, som anvendes til at vurdere skovdriften, kan være skovplaner, fortegnelser eller procedurer. Ude i skoven kan indikatorerne bestå af træarter, nøglebiotoper, døde træer eller forhistoriske minder. Omfanget af feltbesøget besluttet på baggrund af forundersøgelsen således at kontrolniveauet tilpasses den enkelte enhed. Desuden indgår der i evalueringen interviews af eksempelvis ledelsen, de ansatte, skoventreprenører og relevante interessegrupper.

Efter vurderingen skrives en rapport om resultatet af besøgene. Hvis rapporten og høringen har givet grundlag for det og hvis alle de eventuelt påpegede problemer er blevet tilstrækkeligt løst, så certificeres skoven og et certifikat udstedes til skovejeren. Efter certificeringen foretages der løbende kontrolbesøg i skovvirksomheden – mindst en gang om året.

3.2 Sporbarhedscertificering

Certificering af alle leddene mellem den certificerede skov og det færdige produkt er sikringen af, at produkter bærende et FSC-certifikat er lavet af træ fra en certificeret skov. Et sådant sporbarhedssystem er en forudsætning for en troværdig certificeringsordning.

FSC's sporbarhedssystem er bygget op omkring kravet til *"en klar adskillelse eller afgrænsning af certificerede og ikke-certificerede skov produkter på alle niveauer, herunder skovlokaliteten, forarbejdningen, skibsforsendelsen, en gros-fordelingen og den industrielle produktfremstilling"*. Et sporbarhedssystem udgøres dels af sporing af træet inden for en virksomhed, dels af sporing af træet mellem virksomheder.

I forhold til sporbarhedssystemet indenfor en virksomhed er der en række kritiske kontrolpunkter, som der fokuseres særligt på i en sporbarhedscertificering. Det er alle de steder, hvor der kan opstå en blanding mellem certificerede og ikke-certificerede materialer. De kritiske kontrolpunkter identificeres ved en sporbarhedscertificering og en metode til kontrol etableres. Forebyggelsen af opblanding af certificerede og ikke-certificerede materialer ved hvert af disse kontrolpunkter kan blandt andet foregå ved:

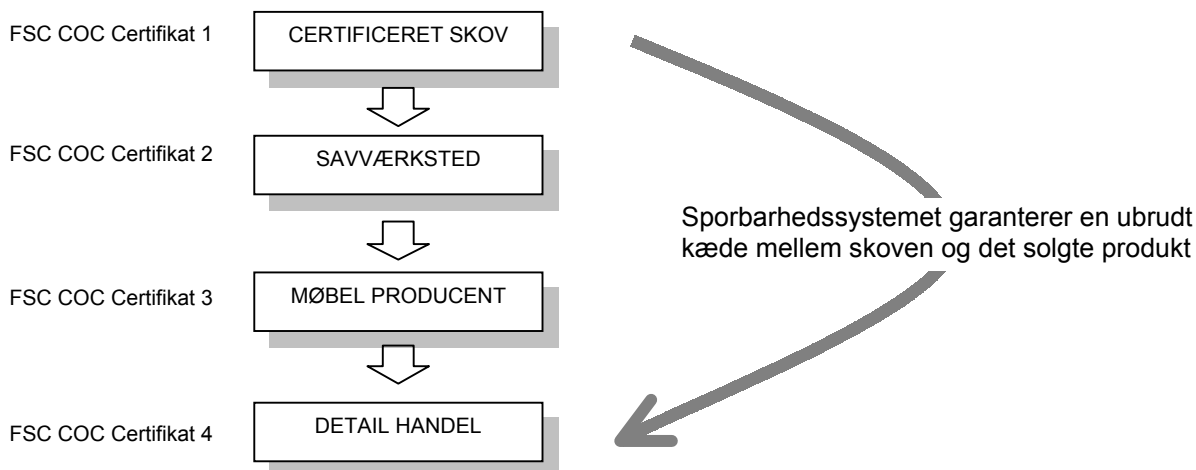
- adskillelse tid eller rum (fx ved forskellige produktionslinjer eller særlige ugentlige produktioner af certificerede produkter)
- Identifikation (fx ved påtegninger, mærker eller forskellige færdigpakker)
- Dokumentation (fortegnelser over procedurer, indkøb og salg samt indarbejdelse af faste procedurer og systemer).

Sporingssystemet mellem virksomheder "sammenkæder" certifikaterne mellem hvert trin i processen, og ved køb og salg af certificeret træ skal det således være ledsaget af et gyldigt sporbarhedscertifikat. Herved gør sporbarhedscertifikatet det muligt at foretage en sammenligning af, hvor meget certificeret træ, der er solgt fra det ene led, og hvor meget

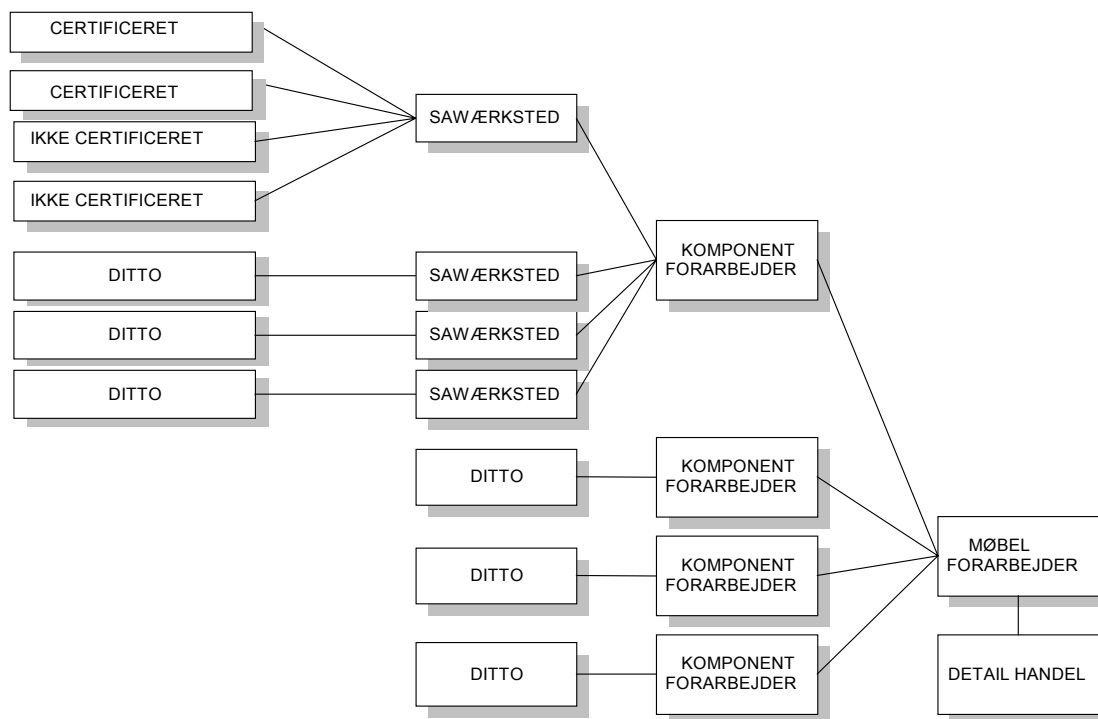
der optræder i det næste led i produktionskæden. Herved minimeres muligheden for snyd med certificeret træ.

Alle firmaer i markeds-kæden fra skoven til detailhandleren som indkøber FSC-træ og forarbejder det skal have et FSC-sporbarhedscertifikat. Dette gælder dog ikke for detailhandlere, som sælger direkte til slutbrugeren. Ydermere skal alle (også detailhandlere), som mærker deres produkter med en FSC-etikette eller lignende, have et sporbarhedscertifikat.

Figur 2: Eksempel på et simpelt sporbarhedssystem.

Figur 3: Eksempel på et komplekst sporbarhedssystem.

4. Danmarks import af træ fra de tropiske lande, Østeuropa og Rusland

Der findes omkring 2000 træindustrier i Danmark ⁽⁵⁾. Heraf udgør møbelindustrier omkring halvdelen. Den primære træindustri, som er en del af industrien der aftager og bearbejder råtræet, udgøres af savværker, emballagefabrikker, parketfabrikker m.v. Den sekundære industri tæller møbelfabrikker, mindre håndværkere, fabrikker af bygningsdele, limtræsfabrikker, pladeproducenter m.v.

Industrien forsynes med træ dels fra det danske skovbrug og dels fra import. Den årlige hugst i de danske skove er på omkring 2 millioner m³. Forbruget af træprodukter i Danmark svarer til en årlig hugst på 7-8 millioner m³. Der skal således importeres en del træ og træprodukter for at dække forbruget.

I tabel 1 opgøres importen til Danmark af henholdsvis alle typer tømmer og alle typer træ. Kategorien "alle typer af træ" består af alle træprodukter, som kategoriseres under kapitel 44 i Danmarks Statistiks Udenrigshandel fordelt på varer og ydelser. F.eks. tømmer, døre, vinduer, æsker, bøjler og køkkenudstyr. Kategorien "tømmer" er en delmængde af det importerede træ, som ikke er forarbejdet til andet end: rundtræ, savet træ, finer eller krydsfiner. I det følgende vil der blive fokuseret på kategorien "tømmer", da de mest detaljerede data findes for denne kategori af træ. Tømmer udgør ca. 2/3 af den samlede import af træ opgjort efter værdien af træet.

Det bemærkes, at importen af tropisk tømmer udgør beskedne 3% af det importerede volumen, men at denne andel tegner sig for 9% af værdien af det importerede tømmer. Dette skyldes det tropiske træs relativt høje værdi sammenlignet med andet træ. Importen af tømmer fra Østeuropa udgør 16% af det importerede tømmerens volumen og udgør ligeledes en betydelig del af importen.

Tabel 1

Danmarks import af træprodukter (2001 tal) ⁽⁴⁾				
	m ³	%	DKK	%
Samlet import af alle typer træ		-	8.643.952.273	
Samlet import af alle typer tømmer ¹	7.064.688	100	5.847.701.034	100
Import af alle typer tropisk træ		-	559.971.191	
Import af tropisk tømmer	198.900	3	510.771.300	9
Import af alle typer træ fra Rusland og Østeuropa		-	1.537.374.422	
Import af tømmer fra Rusland og Østeuropa	1.131.928	16	964.998.380	17

¹ Tømmer udgøres af kategorierne af rundtræ, savet træ, finer og krydsfiner. **Rundtræ** er træstammer som de fremtræder umiddelbart efter fældning, samt træstammer, der er afbarkede eller groft tildannede. **Savet træ** henviser til tømmer der er savet eller tilhugget i længderetningen i tykkelser over 6 mm. **Finer** er træ udskåret i mindre dimensioner end 6 mm. **Krydsfiner** er finerede plader og laminerede produkter, der anvendes såvel til dekorative som til konstruktionsmæssige formål.

4.1 Danmarks import af tropisk træ

Danmark importerer årligt knap 200.000 m³ tropisk tømmer svarende til en værdi på godt 500 mio. kr. (se tabel 1). En tidligere undersøgelse viste, at Danmarks import af tropisk tømmer lå mellem 115.000 og 210.000 m³ i perioden fra 1980 til 1990 ⁽⁸⁾. Importen i 2001 var således i den høje ende af denne skala.

Omtrent halvdelen af det importerede tømmer udgøres af savet træ (se tabel 2). Tidligere blev der importeret meget rundtræ til opskæring i Danmark, men nu forgår forarbejdningen i højere grad lokalt i producent landene.

Tabel 2

Danmarks import af tropisk tømmer (2001 tal) ⁽⁴⁾		
	m ³	DKK
Savet træ	96.554	323.618.302
Krydsfiner	78.388	128.912.456
Rundtræ	6.446	35.862.911
Finer	17.512	22.377.631
I alt	198.900	510.771.300

Azobé udgjorde i 2001 mere end 13% volumen af importen af savet tropisk træ. En stor del af dette tømmer indkøbes af offentlige institutioner. Træet anvendes for eksempel som hegnspæle (f.eks. Frederiksborg amt), havnebolværker, spunsvægge (f.eks. Københavns Kommune og Københavns Havn) eller havnebroer (f.eks. Sønderborg kommune).

Af rundtræet udgjorde tømmer importeret direkte fra Burma mere end 17% af den samlede rundtræs volumen (1.121 m³). Prisen for dette træ var ca. 9,9 mill. DKK eller 28% af rundtræsværdien. Af det savede træ udgjorde træ importeret direkte fra Burma 4.085 m³ til en pris af 48,5 mill. eller 15% af værdien for Danmarks import af savet træ. Importen fra Burma udgøres hovedsageligt af teaktræ, der først og fremmest anvendes til møbler, men også til f.eks. træværk på skibe, vinduer og døre og til terrassebygning (se appendiks 1).

Danmarks import af alle de øvrige kategorier af tropiske træprodukter, som ikke er tømmer, er angivet i tabel 3. Til sammen udgør disse kategorier ca. 10% af den samlede import af tropisk træ (opgjort i værdi). Danmarks statistik registrerer desværre ikke disse kategorier i forhold til deres volumen af tropisk træ. Mængden af importerede tropiske træprodukter, som kommer direkte ud i detailhandelen, udgør således kun ca. en tiendedel af den samlede import af tropisk træ til landet. Langt den største del af det importerede tropiske træ på op imod 90% sælges af grossister til erhvervskunder.

Tabel 3

Danmarks import af alle resterende kategorier af tropisk træ (2001 tal) ⁽⁴⁾	
	DKK
Vinduer, glasdøre og rammer dertil	18.469.737
Bordservice og køkkenudstyr	14.862.346
Døre og rammer dertil samt dørtærskler	8.312.044
Æsker, skrin og boligudstyr	4.179.949
Statuetter og andre dekorationsgenstande	2.891.466
Rammer til malerier, fotografier, spejle og lign.	484.349
I alt	49.199.891

Det importerede tømmer sejles i stort omfang til Danmark med linietrafik ad faste transportruter. Det gælder f.eks. det franske Shippingfirma DELMAS fra Bolloré gruppen. DELMAS sidder på størstedelen af godstransporten af varer fra den Vestafrikanske kyst til Vesteuropa. Denne linietrafiks skibe sejler, alt efter bådtype og containerindhold, ikke længere nordpå end til Antwerpen, Rotterdam, Amsterdam, Bremen eller Hamburg, hvor containerne læsses af. Ved omlæsningen registreres containerne og indhold af landets toldmyndigheder. Det betyder, at når f.eks. det danske shippingfirma Transocean A/S i en europæisk havn læsser containere med tropisk træ på sine skibe for at sejle det til Danmark, så registreres træet at hidrøre fra dette europæiske land og ikke det tropiske oprindelsesland. Dette er hovedårsagen til, at en meget stor del af den danske import af tropisk tømmer (ca. 43% af volumen) ser ud til at komme fra vesteuropæiske lande som Tyskland (19%) og Holland (14%). Denne registreringspraksis gør det meget svært at spore tømmeret tilbage til oprindelseslandet.

I tabel 4 er angivet oprindelsen af det tropiske tømmer, som importeres direkte til Danmark, dvs. uden at blive omlæsset i europæiske lande. Det direkte importerede tømmer udgør 61% af den samlede import af tømmer. Indonesien, Brasilien og Malaysia tegner sig for langt hovedparten af den direkte import af tropisk tømmer til Danmark.

Hvis man fordeler den direkte import af tropisk tømmer på de tre tropiske hovedregioner (Afrika, Asien og Sydamerika) fremgår det, at Asien er langt den vigtigste leverandør af tropisk træ til Danmark. Mere end 2/3 af det direkte importerede tømmer kommer herfra (se tabel 5). Det må dog også her bemærkes, at det ikke med sikkerhed vides om dette mønster genfindes i det tropiske tømmer, som importeres via europæiske lande.

Tabel 4

Danmarks største direkte leverandører af tropisk tømmer (2001 tal) ⁽⁴⁾				
Land	m³	%	DKK	%
Indonesien	50.162	25,2%	56.430.962	11,1%
Brasilien	27.817	14,0%	34.250.861	6,7%
Malaysia	16.894	8,5%	99.680.095	19,5%
Burma	5.206	2,6%	58.355.688	11,4%
Cameroun	2.920	1,5%	13.217.747	2,6%
Ghana	2.112	1,1%	10.344.546	2,0%
Elfenbenskysten	1.778	0,9%	6.360.025	1,2%
Singapore	1.615	0,8%	15.342.861	3,0%
Congo Brazzaville	696	0,3%	3.282.956	0,6%
Gabon	575	0,3%	2.446.455	0,5%
Filippinerne	491	0,2%	2.955.591	0,6%
Kina	329	0,2%	1.371.332	0,3%
Papua Ny Guinea	242	0,1%	1.134.638	0,2%
Thailand	233	0,1%	2.385.183	0,5%
Indien	206	0,1%	1.359.850	0,3%
Nigeria	181	0,1%	997.243	0,2%
I alt	111.605	56%	310.727.149	61%

Import tallene for tropisk tømmer sejlet direkte (unplugged) til Danmark fra de tropiske eksportlande.

Tabel 5

Danmarks tømmer import ⁽⁴⁾ i forhold til de 3 tropiske hovedregioner i verden (2001 tal)				
	m³	Volumen (%)	DKK	Værdi (%)
Asien	75.378	68	239.016.200	77
Sydamerika	27.817	25	34.250.861	11
Afrika	8.262	7	36.648.972	12
I alt	111.457	100	309.916.033	100

I mange tropiske lande er der omfattende problemer med ulovlig tømmerhugst. Der findes ingen samlede opgørelser over omfanget i alle tropiske lande, men der er foretaget nogle velunderbyggede skøn for nogle lande. I tabel 6 oplistes de lande, hvortil der er foretaget en analyse af omfanget af ulovlig tømmerhugst med angivelse af det skønnede niveau for, hvor meget af træet, som eksporteres fra disse lande, der anslås at være ulovligt. Dette niveau kan sammenstilles med den direkte import fra disse lande til Danmark og herved fremkommer det, at mindst 1/3 af den danske import af tropisk træ kommer fra ulovlig tømmerhugst. Dette estimat er fremkommet ved udelukkende at anvende data for den direkte import og dertil kommer, at der er en lang række af Danmarks leverandørlande,

hvortil der ikke er foretaget skøn af omfanget af den ulovlige tømmerhugst. Det må således forventes, at den faktiske import af træ fra ulovlig tømmerhugst er langt højere.

Tabel 6

Danmarks import af ulovligt tropisk tømmer fra udvalgte lande (2001 tal)				
	Eksport til DK⁽⁴⁾ (m³)	% illegalt	Illegalt tømmer i DK (m³)	% af samlet tropisk tømmer import til DK
Indonesien	50.162	73% ⁽¹⁰⁾	36.618	18,4
Brasilien	27.817	80% ⁽¹¹⁾	22.253	11,2
Malaysia	16.894	35% ⁽¹²⁾	5.913	3,0
Cameroun	2.920	50% ⁽¹³⁾	1.460	0,7
Gabon	575	70% ⁽¹⁴⁾	403	0,2
I alt			66.647	33,5 %

Danmark import af tropisk træ i forhold til EU og resten af verden

For at sætte den danske import i perspektiv kan denne sammenlignes med importen i andre EU-lande. EU's rolle som forbruger af tropisk træ er desuden interessant i global sammenhæng. For at foretage sådanne sammenligninger bruges tal fra International Timber Trade Organisation (ITTO). Disse tal stemmer ikke helt overens med tallene fra Danmarks Statistik idet Danmarks samlede import af tropisk tømmer her opgøres til 116.000 m³, hvorimod Danmarks Statistik opgør den til 198.900 m³. Forskellen kan skyldes, at ITTO mangler rapportering fra nogle lande, ligesom der kan være forskelle i opgørelserne af eksempelvis krydsfiner. Alligevel kan ITTO's tal bruges til at vurdere Danmarks relative betydning forhold til EU og EU's relative betydning i forhold til andre storforbrugere af tropisk tømmer som Kina, Japan og USA.

Danmark tegner sig for en relativt beskedne andel af EU's import af tropisk tømmer (se tabel 7). Tabel 7 viser desuden, at Danmark hovedsageligt importerer savet træ og krydsfiner, hvorimod andre EU-lande importerer store mængder rundtræ.

Tabel 7

Danmark og EU's samlede import af tropisk tømmer (2001 tal)⁽¹⁾			
m³	DK	EU	DK/EU
Rundtræ	15.000	2.439.000	0,6 %
Savet træ	45.000	2.493.000	1,8 %
Finer	6.000	237.000	2,5 %
Krydsfiner	50.000	1.585.000	3,2 %
I alt som oplyst af ITTO	116.000	6.754.000	1,7 %

I tabel 8 opgøres de forskellige EU landes samlede import af tropisk tømmer sammen med det offentlige indkøb af tømmer. Frankrig er den absolutte topscorer efterfulgt af Storbritannien, Italien, Belgien, Holland, Spanien og Portugal. Frankrig tegner sig for 1/3 af EU's samlede import af rundtræ og 1/5 af EU's import af finer. Tømmeret stammer hovedsageligt fra Vestafrika. Storbritannien har en meget stor import af savet træ og krydsfiner fra

Asien. Italien, som er Europas største møbelproducent (35% i eksportværdi) tegner sig for en stor mængde rundtræ, savet træ og finer. Danmark har til sammenligning EU's 4. største møbelindustri, der udgør 10,4% i eksportværdi ⁽¹⁾.

Opgørelsen af de offentlige sektorerers tømmerforbrug i EU-landene viser, at en ganske stor del af tømmeret indkøbes her og således er meget direkte påvirket af politiske beslutninger. Gennemsnittet for EU-landenes offentlige indkøb er 21%. European Environment Bureau (EEB) ⁽¹⁶⁾ har angivet, at EU's offentlige forbrug udgør mindst 16%, men dette tal gengiver ikke udelukkende handelen med tømmer. I Danmark bruges 26% af det importerede tømmer i offentlige institutioner og således er den offentlige sektors forbrug af tropisk tømmer mere end 50.000 m³ i 2001 (hvis man anvender importtallet fra Danmarks Statistik). Går man ud fra at mindst 1/3 af importen af tropisk tømmer kommer fra ulovlig tømmerhugst betyder dette, at den offentlige sektor i Danmark hvert år forbruger ca. 17.000 m³ tropisk tømmer fra ulovlig tømmerhugst.

Tabel 8

EU's import af tropisk tømmer fordelt på medlemslandene (2001 tal) ⁽¹⁾				
		m ³	% af EU	Offentlige indkøb (%) ^(2, 3, 15)
1	Frankrig	1.375.000	20,4	24
2	UK	895.000	13,3	19
3	Italien	786.000	11,6	19
4	Belgien	750.000	11,1	21
5	Holland	745.000	11,0	23
6	Spanien	681.000	10,1	17
7	Portugal	611.000	9,0	20
8	Tyskland	480.000	7,1	19
9	Irland	153.000	2,3	14
10	Danmark	116.000	1,7	26
11	Grækenland	103.000	1,5	-
12	Østrig	23.000	0,3	20
13	Sverige	17.000	0,3	27
14	Luxembourg	11.000	0,2	-
15	Finland	9.000	0,1	21
	EU samlet	6.754.000	100 %	21%

I tabel 9 ses EU's samlede import af tropisk tømmer fordelt på producentlande. Det bemærkes, at de afrikanske lande generelt ligger højere på denne EU-"hitliste" end de gjorde på den danske "hitliste". Ca. halvdelen af EU's import dækkes af tropiske lande i Afrika (tabel 10). I Asien er det Malaysia og Indonesien, som dominerer EU's import af tropisk træ. Det er ikke utænkeligt, at Danmarks tilsyneladende beskedne import af tømmer fra Afrika grunder i, at meget af det afrikanske træ importeres via Frankrig og Tyskland og således "forsvinder" i statistikken.

Tabel 9

EU's top 13 leverandører af tropisk tømmer ⁽¹⁷⁾ baseret på volumen (m³) (1999 tal)		
1	Indonesien	27 %
2	Cameroun	16 %
3	Malaysia	15 %
4	Brasilien	12 %
5	Gabon	9 %
6	Elfenbenskysten	9 %
7	Ghana	4 %
8	Congo Brazzaville	2 %
9	Den Central Afrikanske Republik	1 %
10	Demokratisk Republik Congo	1 %
11	Ækvatorial Guinea	1 %
12	Liberia	1 %
13	Nigeria	1 %
	I alt	99 %

Tabel 10

Danmark og EU's handel med tropisk tømmer ⁽¹⁷⁾ i forhold til de 3 tropiske hovedregioner i verden beregnet ud fra volumen (m³) (2001 tal)		
	DK (%)	EU (%)
Asien	68	42
Afrika	7	45
Sydamerika	25	12
I alt	100	99

Ifølge ITTO indtager EU en 3. plads efter Kina og Japan som verdens største forbrugere af tropisk tømmer (se tabel 11). Med et offentligt forbrug på 21% tegner de offentlige sektorer i EU sig for et årligt forbrug på næsten 1,5 mio. m³ tropisk tømmer.

Tabel 11

De 5 lande/regioner, som står bag den største import af tropisk tømmer i verden (2001 tal) ⁽¹⁾			
	m³	Offentlige indkøb (%) ^(2, 3)	
1	Kina	9.546.133	13
2	Japan	8.431.790	17
3	EU	6.754.000	21
4	Sydkorea	2.203.274	-
5	USA	1.880.003	18
X	Danmark	116.000	26

4.2 Danmarks import af træ fra Østeuropa og Rusland

Danmarks import af tømmer fra Østeuropa og Rusland har været stigende siden murens fald. I Estland og Letland skønnes det, at størrelsen af den ulovlige tømmerhugst udgør ca. 50%. I Ruslands er problemerne størst udtalt i grænseregionerne til Kina, Korea, Japan og Europa. I Khabarovsk Region i det østlige Rusland regner man med at op mod 90% af tømmeret kommer fra ulovlig tømmerhugst ⁽¹⁸⁾. I modsætning til de tropiske lande, er de Baltiske lande og Rusland kommet godt i gang i forhold til at certificere de offentligt ejede skove. Derved er der begrundet håb om lovlig og bæredygtig drift af disse skove.

Danmarks import af tømmer fra Østeuropa og Rusland er ikke særlig stor set i en europæisk sammenhæng. Til gengæld ser det ud til at være en ret begrænset vifte af virksomheder, der tegner sig for denne import. DLH-Nordisk alene sidder stort set på hele handelen med tømmer importeret direkte fra Rusland ⁽¹⁹⁾. Dertil kommer, at flere møbelproducenter indkøber træ i de baltiske lande, som enten er lokalt produceret eller købt fra Rusland. Vest Wood A/S, Flexa, DDT Import og Distribution A/S, Bodilsen, Notio Møbler A/S og IKEA nogle af de andre vigtige importører af tømmer og træprodukter fra Rusland og de Baltiske lande.

Tabel 12 opgør den danske import af tømmer fra Rusland og de østeuropæiske lande. Polen tegner sig for mere end halvdelen af importen (57%), men også de baltiske lande (22%) og Rusland (15%) er betydelige leverandører.

Tabel 12

		m³	DKK
1	Polen	639.087	233.353.774
2	Rusland	169.739	293.443.035
3	Estland	119.759	85.116.704
4	Letland	76.882	126.741.662
5	Litauen	48.693	76.376.716
6	Slovakiet	40.122	34.678.057
7	Hviderusland	10.479	18.938.996
8	Tjekkiet	10.207	26.804.606
9	Ukraine	7.035	19.994.292
10	Ungarn	5.212	20.879.964
11	Rumænien	1.582	6.651.311
12	Kroatien	1.309	5.531.952
13	Slovenien	1.195	14.016.667
14	Bosnien-Hercegovina	379	1.413.269
15	Bulgarien	147	744.958
16	Jugoslavien	53	222.091
17	Moldova	36	43.428
18	Georgien	12	46.898
19	Albanien	0	0
	I alt	1.131.928	964.998.380

Danmark ligger med en import på 169.739 m³ langt nede i rækken i forhold til Ruslands eksportlande. Det skyldes, at Danmark ikke importerer store mængder af rundtræ til fremstilling af papirmasse, som er tilfældet for Sverige (11,3 mill m³, 1999) og Finland (10 mill m³, 1999). Danmarks import af tømmer fra Rusland udgøres i stedet hovedsageligt af savet træ, som kommer fra primære skovområder. Vores indflydelse på den russiske skovdrift er derfor om end af en mindre størrelse, men alligevel af betydning i forhold til naturmæssigt værdifulde og følsomme skovområder.

5. Case studies

5.1 Tømmermarkedet mellem de baltiske lande og Vesteuropa - om FSC-certificerede fuglekasser

FSC-certificerede lettiske fuglekasser kommer langt omkring og skifter ejer mange gange før de havner på butikshylden i Danmark v. Et eksempel på nødvendigheden af et godt sporbarhedssystem.

En gruppe af småskovsejere i Letland har for nylig fået FSC-certificeret deres skove. Der er tale om et såkaldt gruppecertifikat og gruppens FSC-certifikat bestyres af en andelskovvirksomhed kaldet FOCC, som er blevet dannet af en lang række af de "nye" skovsejere, som er kommet til efter gen-privatiseringen i landet. De nye skovsejere var de retlige lodsejere af de jordejendomme, som i de fleste tilfælde var tidligere landbrug, som enten var blevet lukket ned eller ramt af dårlig økonomi i sovjettiden. Landbrugsjorden lå således brak i mange år og udviklede sig til skov ved naturlig succession. Generelt indeholder de 70-årige skove ikke de store naturværdier.

FOCC står for rådgivning, salg og markedsføring af tømmeret fra de ca. 70 medlemmer, der i mange tilfælde har meget begrænset kendskab til skovdrift. Der hyres lokale skoventreprenører til at udføre selve skovdriften, som gennemføres så den lever op til FSC-certificeringen.

Tømmeret sælges til en mindre, lokal virksomhed i Letland med eget savværk kaldet CED. På denne virksomhed skæres træet til og ved siden af dette foregår der en mindre produktion af fuglekasser, som bankes sammen af lokale ansatte. CED i Letland sælger fuglekasserne videre til en anden lettisk virksomhed, RUNA. Denne virksomhed har kun et lille savværk. RUNA producerer selv fuglekasser, men da virksomheden har indgået en givtig handelsaftale til en vestlig kunde kan RUNA sælge flere fuglekasser end de selv kan producere.

RUNA sælger FSC-fuglekasserne til Eastern Hardwood i England for en pris af ca. 10–20 kr. pr. kasse. Eastern Hardwood i England sælger fuglekasserne videre til en anden engelsk virksomhed, Gardman, som sælger fuglekasserne videre til danske Dæhnfeldt, som egentlig mest lever af at sælge frø. Dæhnfeldt sælger fuglekasserne videre til byggemarkedskæden Bauhaus i Danmark.

I Bauhaus kan kunderne købe FSC-fuglekasserne til 120 kr. Til den samme pris kan man i øvrigt også købe FSC-fuglekasser hos Dansk Ornitologisk Forening på Vesterbrogade i København – hvor de så end stammer fra...

5.2 Tropisk Azobé-tømmer til Københavns Kommunes bolværker

Det er sin sag at skaffe tropisk træ til bolværksrenovationer, som ikke kommer fra destruktiv skovdrift. Københavns kommune har forsøgt, men det er ikke lykkedes for dem endnu.

Bolværkerne i Københavns historiske kanaler er i gang med at blive renoveret. Da kanalerne og deres bolværkskonstruktioner er fredede er en af betingelserne for renoveringen at bevare kanalernes udseende. Et af delementerne ved renoveringen er, at skal der indsættes en såkaldt spunsvæg, som skal beskytte jorden bag bolværket imod at falde ud i vandet i kanalerne. Det er denne spunsvæg, hvortil der anvendes den tropiske tømmerart Azobé (*Lophira alata*).

Begrundelsen for valget af Azobé skal findes i denne træsorts ekstremt høje styrke, hvilket betyder, at man derfor ikke behøver så tyk en spunsvæg. Den nye spunsvæg anlægges direkte uden på den gamle uden at fjerne denne. Hvis bolværkerne ikke skal ændre form eller tage for meget af kanalernes bredde, skal der så tyndt et lag spunsvæg til som muligt. Det er dette krav, som Azobéen opfylder til perfektion ⁽²⁰⁾.

Et andet forhold der gør sig gældende i kanalerne og i Øresund som helhed er, at vandet omkring byerne nu er blevet så rent, at pæleormene er genindvandret. Pæleorme er borende muslinger eller krebsdyr, som lever af at spise træ, som står i direkte kontakt med vandet. For ikke at gøre materialet for let spiseligt for disse borende pæleorm kan man vælge sorter af træ med en meget høj densitet og styrke, såsom Azobé.

Københavns Kommune har indkøbt azobé-tømmer fra Vest- og Centralafrika til renoveringen. Renoveringen gennemføres i etaper som løber fra 1998 til 2004 og der skal i alt anvendes ca. 500 m³ azobé, hvilket koster ca. 4,3 mio. kr. Der er f.eks. blevet indkøbt træ gennem det hollandske firma Wijma Kampen B.V., som har sin egen koncession i Cameroun.

I den seneste etape af renoveringen blev der indkøbt tømmer fra CIB-koncessionen (Congolaise Industrielle des Bois) i det nordvestlige Congo Brazzaville. CIB-koncessionen ligger i de sumpede områder i de 2 nordligste provinser i det nordvestlige Congo, mellem Ouesso og Impfondo. CIB koncessionen er en ud af de kun ca. 5 koncessioner i hele Vestafrika, som har påbegyndt arbejdet med at udarbejde en skovplan med tilhørende skovkort. Dette projekt er sat i værk med støtte fra bl.a. Verdensbanken, som har øjnene rettet på det følsomme trekantområde mellem Congo, Cameroun og Gabon, hvor der lever truede arter som lavlandsgorilla, chimpanse, dværgchimpanse og skovelefant. Koncessionen er på ca. 1,3 millioner ha dvs. ca. 1/3 af Danmarks størrelse. Der lever indfødte folk i og omkring koncessionen. De vigtigste værdifulde tømmerarter som hugges i koncessionen udgøres af Azobé, Sipo og Sapelli.

Koncessionen er bevogtet af bevæbnede vagter for at undgå indtrængen udefra, hvilket gør det meget vanskeligt for udefrakommende at vurdere om skovdriften er forsvarlig. En svejtsisk miljøaktivist er flere gange blevet "pågrebet" og eskorteret ud fra området. Da en miljøaktivist fra Cameroun for nylig blev pågrebet i at filme aktiviteterne i forbindelse med skovdriften blev han overført til det congolesiske politi og han sidder nu i fængsel i Brazzaville.

Det skovede tømmer fra CIB-koncessionen køres i lastbiler til Douala havn i Cameroun. Herfra skibes det på et såkaldt linietrafik-skib under det franske rederi DELMAS. DELMAS sejler tømmeret til enten Rotterdam, Antwerpen eller Hamburg, hvorfra et dansk rederi Transocean A/S overtager skibscontainerne med tømmeret. De sejler det til de havne i Danmark, hvor tømmeret skal anvendes.

I øjeblikket handles tømmeret fra CIB-koncessionen med "Keurhouts" logo, som angiveligt skulle garantere bæredygtigt skovbrug. Den hollandske organisation Keurhout blev dannet i 1996 og arbejder efter eget udsagn på at skabe basis og retningslinier for "minimumskrav til bæredygtigt skovbrug og certificering", på vegne af en beslutning om brug af bæredygtigt tømmer taget af den hollandske regering.

Greenpeace vandt for nylig en retlig tvist med Keurhout gennemført af en appelstyrelse nedsat af den hollandske regering. Appelstyrelsen gav Greenpeace medhold i, at

1. CIB ikke har en skovplan med henblik på at planlægge og gennemføre et bæredygtigt skovbrug
2. CIB ikke er i besiddelse af et certifikat, som dokumentation på bæredygtigt skovbrug, udstedt af en godkendt certificerings myndighed
3. CIB ikke har et sporbarhedscertifikat

Domfældelsen fra appelstyrelsen tydeliggør således, at Keurhout uretsmæssigt gav sit "bæredygtighedscertifikat" til tømmer fra CIB-koncessionen i Congo-Brazzaville. Keurhout er derfor dømt til at tilbagekalde bæredygtighedsmærket på CIB tømmeret.

I øvrigt blev Keurhouts arbejde evalueret af den hollandske regering i 2001. På baggrund af denne evaluering konkluderede regeringen, at Keurhout ikke arbejdede i overensstemmelse med den hollandsk politik på området. Den hollandske regering arbejder nu på en forbedret politik i forhold til bæredygtigt skovbrug og certificering.

For Københavns kommunes vedkommende kan man konkludere, at de prøvede, men blev snydt af Keurhout, da de prøvede at skaffe bæredygtigt træ til deres bolværksrenovationer.

6. Konklusioner og anbefalinger

Den danske regering tog i juni 2001 det første skridt til at sikre, at det træ som importeres til Danmark kommer fra lovlig og bæredygtig skovdrift, idet man vedtog, at alt træ, som bruges i den offentlige sektor skal være lovligt og bæredygtigt produceret. Beslutningen er endnu ikke blevet fuldt udmøntet. Der er endnu ikke iværksat initiativer til at sikre, at det øvrige træ som forbruges kommer fra lovlig og bæredygtig produktion.

Ulovlig tømmerhugst er et stort problem i mange lande og en betydelig barriere for lovlig og bæredygtig skovdrift. FSC-certificering af skove samt sporbarheds-certificering er et effektivt redskab til at dæmme op for ulovlig tømmerhugst og fremme bæredygtig skovdrift.

Danmark forbruger hvert år godt 7 mio. m³ tømmer og hertil kommer importen af mere forarbejdede træprodukter. De danske skove producerer hvert år i størrelsesordenen 2 mio. m³ træ, så en stor del af tømmerforbruget dækkes af import. Der importeres hvert år knap 200.000 m³ tropisk tømmer, hvilket udgør 3% af den samlede tømmerimport, og træet kommer især fra Asien. Det skønnes at mindst 1/3 af det tropiske tømmer, som importeres til Danmark, kommer fra ulovlig tømmerhugst. I en europæisk sammenhæng er Danmarks import af tømmer relativt beskedent. EU er som helhed verdens 3. største forbruger af tømmer – kun overgået af Kina og Japan.

Importen af tømmer fra Rusland og Østeuropa er på godt 1 mio. m³, hvilket udgør 16% af tømmerimporten. Træet kommer især fra Polen, Rusland og de baltiske lande. Der er store problemer med ulovlig tømmerhugst i Rusland og de baltiske lande, men der findes ikke samlede opgørelser over omfanget.

Nepenthes anbefaler:

- At regeringen sikre en konsekvent udmøntning af folketingsbeslutningen om tropetræ, så det sikres, at alt tropisk træ som forbruges i den offentlige sektor kommer fra lovlig og bæredygtig skovdrift.
- At regeringen tager initiativ til at udvide folketingsbeslutningen om tropetræ til at omfatte alt slags træ - tropisk såvel som ikke-tropisk - som importeres til Danmark og bruges i den offentlige sektor.
- At regeringen ulovliggør import af træ som kommer ulovlig tømmerhugst samt indfører krav om sporbarheds-certifikat på alt importeret træ. Der bør samtidig gives betydelig bistand til udvikling og håndhævelse af skovlovgivning i Danmarks leverandørlande.
- At regeringen som formandsland i EU tager initiativ til at sikre, at EU's import af tømmer gøres lovlig og bæredygtig. Dette kan for eksempel ske gennem partnerskaber som det, der er vedhæftet i appendiks 2.
- At offentlige institutioner, virksomheder og forbrugere køber og efterspørger FSC-certificeret træ, da dette er et redskab til at dæmme op for ulovlig tømmerhugst samt fremme bæredygtig skovdrift.
- At virksomheder udarbejder indkøbspolitikker for indkøb af træ, som sikrer at træet kommer fra dokumenteret lovlig og bæredygtig skovdrift. Hovedlinjerne i en sådan indkøbspolitik bør være: Dokumentation for at tømmeret stammer fra en lovlig skovhugst i forhold til den national lovgivning i oprindelseslandet; Dokumentation for den præcise geografiske oprindelse af træet; og dokumentation for at det indkøbte tømmer kommer fra en skovhugst, som er udført i overensstemmelse med en international anerkendt standard for bæredygtig skovdrift indeholdende et årligt eftersyn, såsom FSC.

7. Referencer

1. ITTO 2001. "Annual review and assessment of the world timber situation". www.itto.or.jp/. Hakushido Printing Inc., Japan
2. International Monetary Fund (IMF). "Financial Statistics 2000"
3. UN Food & Agricultural Organisation (FAO). "Forest Products 1999"
4. Danmarks Statistik 2001. Kap. 44 "Danmarks udenrigshandel fordelt på varer og ydelser".
5. PEFC Danmarks tekniske dokument. 3.udkast af d. 27/2 2002
6. Royal Institute of International Affairs. "Intergovernmental Actions on Illegal Logging 2000"
7. FSC website. www.fscoax.org
8. CASA 1990. "Tømmermænd – en analyse af Danmarks forbrug af tropisk tømmer".
9. EU Forest Watch 2001. www.fern.org
10. Indonesia-UK Tropical Forest Management Programme (2000) "Round wood Supply and Demand in the Forest Sector in Indonesia"
11. Brazilian Secretariat for Strategic Affairs 1997
12. WWF 1995 "Bad Harvest"
13. World Resources Institute (2000) "An Overview of Logging in Cameroon"
14. Global Forest Watch (2000) "A First cut of logging in Gabon"
15. WWF June 2002 "The timber footprint of the G8 and China. Making the case for green procurement by government "
16. European Environmental Bureau (EEB) July 2002 "Memorandum to the Danish presidency and the EU member states"
17. Friends of the Earth 2001 "European league table of imports of illegal tropical timber"
18. BROCC, Friends of Siberian Forests & Forests Monitor Ltd, October 2001. "The wild east: Trees in transit. The timber trade between Siberia, the Russian far east and China".
19. Pers. komm. 2001, Direktør Jørgen Møller Rasmussen DLH-Group A/S
20. Pers. komm. Ole Sander 2002, Københavns Kommunes Bygge- og Teknikforvaltning
21. Woods of the world. Database. www.forestworld.com.
22. Aidan Walker. "Træsarter. Den udførlige opslagsbog". Könemann 1997

8. Appendiks

8.1 De mest almindelige tropiske træsorter importeret til Danmark (1,21,22)

Azobé: *Lophira alata* Familie: *Ochnaceae*

Oprindelse: Vokser fra Sierra Leone til Nigeria og Cameroun i de tunge regnskove og sumpe.

Anvendelse: Svære bygningsarbejder, havneanlæg.

Balsa: *Ochroma pyramidale* Familie: *Bombacaceae*

Oprindelse: Vokser fra Cuba til Trinidad og fra det sydlige Mexico gennem Centralamerika til Brasilien. Størstedelen kommer fra Ecuador.

Anvendelse: Verdens letteste træsort. Anvendes bl.a. som modelbyggeråtræ, Isolering i køleskabe og vandski. Det er nok den eneste træsort, hvor man kan slå sin kollega i hovedet med en kølle - og hvor det er træet, der kommer til skade!

Dibétou: *Lovoa klaineana* Familie:

Oprindelse: Vokser i det tropiske Vestafrika, fra Sierra Leone til Gabon. Også kendt som Afrikansk Valnød.

Anvendelse: Møbler og finere snedkerarbejde.

Ilomba: *Pycnanthus angolensis* Familie:

Oprindelse: Vokser fra Guinea til Uganda og Angola i Afrika.

Anvendelse: Møbler og indendørs snedkerarbejde.

Imbuia: *Phoebe perosa* Familie: *Lauraceae*

Oprindelse: Sydlige Brasilien også kendt som Brasiliansk pebertræ og Brasiliansk valnød.

Anvendelse: Fornemt møbelarbejde.

Iroko: *Chlorophora excelsa* Familie: *Moraceae*

Oprindelse: Vokser fra Sierra Leone i vest til Tanzania i øst. Kendt som Mvule (Østafrika); Odum (Ghana-Elfenbenskysten); Kambala (Zaire)

Anvendelse: Fornemt snedkerarbejde.

Jatoba: **Anvendelse:** Rød sydamerikansk træsort, der anvendes til gulve, trapper m.v. Kan også skæres til finér.

Jelutong: *Dyera costulata* Familie:

Oprindelse: Vokser i Malaysia, Borneo og Sumatra

Anvendelse: Indendørs snedkerarbejde.

Kapur: *Dryobalanops lanceolata* Familie:

Oprindelse: Malaysia, Sumatra og Borneo inkluderet Sabah og Sarawak.

Anvendelse: Konstruktionsarbejde og byggemateriale.

Kempas: *Koompassia malaccensis* Familie:

Oprindelse: Sumpområder i Malaysia og Indonesien. Også kendt som Thongbueng

Anvendelse: Uden- og indendørs tømrearbejde.

Keruing: *Dipterocarpus warburgii* Familie:

Oprindelse: 70 forskellige arter jævnt fordelt i den Indo-Malaysiske region.

Anvendelse: Møbler, f.eks. havemøbler. Træ til både og dekorativt arbejde.

Limba: *Terminalia superba* Familie: *Combretaceae*

Oprindelse: Vokser i hele Vestafrika fra Cameroun til Sierra Leone.

Anvendelse: Møbler og finere snedkerarbejde.

Mahogni: *Swietenia spp.* Familie: *Meliaceae*

Oprindelse: Det kommercielle tømmer kommer fra det sydlige Mexico, sydpå langs Atlanterhavskysten fra Belize til Panama. Vokser i Colombia og Venezuela, Peru, Bolivia og Brasilien.

Anvendelse: Udendørs og indendørs snedkerarbejde. Møbler.

Afrikansk Mahogni: *Khaya spp.* Familie: *Meliaceae*

Oprindelse: Størstedelen af det kommercielle tømmer kommer fra kystregnskoven i Vestafrika fra Elfenbenskysten til Cameroun og Gabon og også fra Uganda og Tanzania. Også kendt som Acajou d'Afrique.

Anvendelse: Møbler, paneler, gulvbelægning, både og køretøjer.

Mansonia: *Mansonia altissima* Familie:

Oprindelse: Vokser i tropiske Vestafrika fra Elfenbenskysten til Cameroun og specielt i det sydlige Nigeria og Ghana.

Anvendelse: Snedkerarbejde udendørs og indendørs.

Meranti Mørkrød/Lysrød: *Shorea spp.* Familie: *Dipterocarpaceae*

Oprindelse: Der vokser et stort antal arter af denne slægt i Sydøstasien.

Anvendelse: Den lyse gruppe: indendørs snedkerarbejder, lette bygningskonstruktioner. Den mørke gruppe: det samme plus udendørs arbejder. Meranti/Lauan kaldes også Phillipinsk Mahogni. Bruges ikke så meget mere og er vanskelig at skaffe frem i så gode kvaliteter som tidligere, idet de bedste områder er blevet "tørlagt". Der er dog stadigvæk en mindre import af Meranti. Det er godt træ til mange ting lige fra vinduer og døre, båd-aptering til husbeklædning. Det er formodentlig den eneste træsort, der kan tåle at stå udenørs, mod syd og sortmalet.

Meranti Hvid/Gul: Seraya- *Shorea spp.* Familie: *Dipterocarpaceae*

Oprindelse: Navnet Meranti bruges om tømmer fra Malaysia, Sarawak og Indonesien og navnet Seraya bruges om tømmer fra Sabah.

Anvendelse: Bruges til lette bygningskonstruktioner, indedørs snedkerarbejder, møbler og gulvbelægning.

Merbau: *Intsia bijunga*

Oprindelse: Vokser i Indonesien, Filippinerne og Malaysia og Indonesien. Også kendt som Kwila.

Anvendelse: Har en rød/brun farve. Bruges meget på områder, hvor der ønskes et eksotisk look kombineret med stor styrke og lang holdbarhed. Konstruktions arbejde.

Nyatoh: *Palaquium spp.* og *Payene spp.* Familie: Sapotaceae

Oprindelse: Forskellige arter med lignende farve og kvaliteter fra Malaysia, Indonesien og de sydlige asiatiske øer kaldes under et for Nyatoh.

Anvendelse: Møbler (f.eks. skabe og havemøbler) indendørs snedkerarbejde og konstruktion. Skæres også til finer.

Obeche: *Triplochiton scleroxylon*

Oprindelse: Vokser i tropiske Vestafrika fra Guinea til Zaire. Også kendt som Arare og Afrikansk whitewood.

Anvendelse: Møbler og finere snedkerarbejde.

Okumé: *Aucoumea klaineana* Familie: *Burseraceae*

Oprindelse: Eksporteres i større mængde end nogen anden afrikansk træsort. Vokser hovedsagelig i Ækvatorialguinea og republikken Congo.

Anvendelse: Krydsfiner, laminater og plader.

Parapalisander: *Dalbergia spp.* Familie: *Fabaceae*

Oprindelse: Vokser i begrænset mængder fra Panama til sydvest Mexico. Også kendt som Rio-palisander, Rosen-palisander og Brasiliansk rosewood.

Anvendelse: En smuk træsort, der er næsten væk fra markedet. Af og til sælges der Rio Palisander. Ostindisk Palisander kan også fås som finer. Forbruget er ikke stort. Santos Palisander i finer er også muligt. Møbler og finere snedkerarbejde.

Ramin: *Gonystylus macrophyllum* Familie: *Gonystylaceae*

Oprindelse: Vokser i ferskvandssumpe på vestkysten af Sarawak og over hele Malaysia og Sydøstasien.

Anvendelse: Møbler (f.eks. lamellerne i sengebunde) billedrammer, paneler, saunaer, kosteskafter, værktøjshåndtag og indvendigt snedkertræ f.eks. dørkarme.

Sapelli: *Entandophragma cylindricum* Familie: *Meliaceae*

Oprindelse: Almindelig i de tropiske regnskove i Vest-, Central- og Østafrika fra Elfenbenskysten gennem Ghana og Nigeria til Cameroun og østpå til Uganda, Zaire og Tanzania.

Anvendelse: Finere møbel arbejde (finer træ) og bådebygning.

Sipo: *Entandophragma utile* Familie: *Meliaceae*

Oprindelse: Størstedelen af det kommercielle tømmer kommer fra Elfenbenskysten og Ghana. Vokser også i Sierra Leone, Cameroun, Liberia, Gabon, Uganda og Angola.

Anvendelse: Indendørs og udendørs snedkerarbejde. Finer f.eks. til møbler.

Teak: *Tectona grandis* Familie: *Verbenaceae*

Oprindelse: Hjemmehørende i Burma og vokser over hele Indien, Thailand, Indonesien og Java. Er blevet indført i Malaysia, Filippinerne, tropiske Afrika og Centralamerika.

Anvendelse: Selv om Teak ikke mere er højeste mode som i 60'erne, bruges der stadig en del til f.eks. Træværk på skibe, vinduer og døre, terrassebygning og til andre formål f.eks. havemøbler, hvor den store holdbarhed, styrken og stabiliteten har betydning.

Tiama: *Entandophragma angolense* Familie: *Meliaceae*

Oprindelse: Vokser i de halvt stedsegrønne skove i Vest- Central- og Østafrika fra Uganda i øst til Angola og Elfenbenskysten i vest.

Anvendelse: Bruges ofte som erstatning for mahogni.

Virola: *Virola surinamensis* Familie:

Oprindelse: Vokser fra Belize og Guatemala til Venezuela, det meste af Central- og Sydamerika. Også kendt som Light virola.

Anvendelse: Konstruktionsarbejde og møbler.

Andre tropiske træsorter (importeret i mindre volumen)

Abura, Afrormosia, Ako, Andiroba, Aningré, Avodiré, Balau, Bossé clair, Bossé foncé, Cattivio, Cedro, Dabema, Doussié, Framiré, Freijo, Fromager, Fuma, Geronggang, Ipé, Jaboty, Jequitiba, Kosipo, Kotibé, Koto, Louro, Macaranduba, Makoré, Mengkulang, Merawan, Mersawa, Moabi, Niango, Onzabili, Orey, Ovengkol, Ozigo, Padau, Paldao, Guatemalansk palisander, Pau marfin, Pulai, Puna, Saqui-saqui, Sepetir, Sucupira, Suren, Tola

8.2 Forslag til EU-partnerskabsinitiativ til bekæmpelse af ulovlig tømmerhugst i troperne

Baggrund

EU er en af verdens storforbrugere af tropisk træ – kun overgået af Japan og Kina. Handel med tropisk træ kan medføre økonomisk udvikling i fattige tropiske lande, men ofte sker udnyttelsen af naturressourcerne på en destruktiv måde, som fører til naturødelæggelser og yderligere fattigdom for de fleste.

Et af de største problemer er den ulovlige tømmerhugst. Ulovlig tømmerhugst er et bredt begreb, som dækker over mange forskellige ulovlige aktiviteter, såsom:

- Overdreven og destruktiv tømmerhugst i skovene udført af skovejeren eller koncessionsholderen, som er i modstrid med aftaler eller lovgivning, som skoven og skovdriften er omfattet af.
- Tømmertyveri og tømmersmugling. For eksempel ulovlige fældninger i nationalparker. Dertil kommer den ulovlige udførsel og viderehandel med træet gennem af smugling og hvidvaskning af træet på det internationale marked.
- Korruption i tømmersektoren. Korruption kan komme til udtryk som økonomisk støtte fra tømmerfirmaer til politikere, bestikkelse af embedsmænd for at opnå tilladelser eller undgå straf for ulovligheder.
- Ulovlig konvertering af skov til andre formål, såsom landbrug. Ulovlighederne udføres ofte af lokale folk som følge af at behovet for rimelige levevilkår, mangel på økonomiske alternativer og uklare landrettigheder.

Ca. 99% af EU's import af tropisk træ kommer fra kun 13 tømmerproducerende lande*¹⁾. Det anslås, at mindst 50% af importen af tropisk træ kommer fra ulovlig tømmerhugst, men præcise opgørelser er i sagens natur svære at fremskaffe.

Flere skovrelaterede internationale fora har i løbet af 2002 sat fokus på ulovlig tømmerhugst, herunder:

- I marts 2002 udarbejdede verdens skovministre i FN's Skovforum en meddelelse til Verdenstopmødet om Bæredygtig Udvikling, som blandt andet opfordrer til en hasteindsats i forhold til håndhævelse af skovlove og international handel med træprodukter. FN's Skovforum understregede desuden betydningen af en indsats mod ulovlig tømmerhugst for at bekæmpe afskovning og skovødelæggelse.
- I april 2002 vedtog Biodiversitetskonventionen et udvidet arbejdsprogram om skove, som indeholder adskillige aktiviteter relateret til bekæmpelse af ulovlig tømmerhugst og korruption. Et EU-partnerskab mod ulovlig tømmerhugst vil være et betydeligt bidrag til at udmønte arbejdsprogrammet.

Et partnerskab mod ulovlig tømmerhugst

Det foreslås, at Danmark gennem sit EU-formandskab tager initiativ til at etablere et partnerskab i regi af Verdenstopmødet om Bæredygtig Udvikling til bekæmpelse af ulovlig og handel med ulovlige skovprodukter.

Konkret foreslås det at EU identificerer en række partner-udviklingslande, som:

- er vigtige leverandører af tropisk træ til EU,
- har væsentlige problemer med ulovlig tømmerhugst,
- stadig har betydelige områder med naturlig tropeskov.
- er interesserede i at gå aktivt ind i bekæmpelsen af den illegale tømmerhugst i deres land.

Initiativet bør have to hovedkomponenter, som fokuserer hhv. på EU og på de tømmerproducerende lande:

1) EU stiller større krav til importen af tropisk tømmer således at træ, som importeres til EU, kommer fra lovlig hugst. Dette sikres gennem:

- ulovliggørelse af import af illegalt tømmer.
- krav om sporbarhed på alt tømmer, som importeres til EU, så det kan dokumenteres, at træet kommer fra skove, hvor det er lovligt at fælde træer.
- bedre kontrol med importen af tropisk tømmer, herunder bedre grænsekontrol.
- fremme indkøb af FSC-certificerede træprodukter, blandt andet gennem grøn offentlig indkøbspolitik. I den forbindelse kan Danmark fremhæve sin nylige folketingsbeslutning om offentlig indkøb af lovligt og bæredygtigt tropisk træ (B197 fra 2001).

2) De tropiske partnerlande sikres markedsadgang til EU for deres lovligt producerede skovprodukter og gives omfattende støtte til:

- udvikling og udbygning af skovlovgivning således at destruktiv tømmerhugst ulovliggøres.
- håndhævelse af skovlovgivning, herunder monitorering af skov-koncessioner gennem feltbesøg, satellitovervågning o.l.
- implementering af sporbarhed på tømmer så det træ der eksporteres kan spores tilbage til lovlige kilder.
- fremme af FSC-certificering af skove, som sikrer bæredygtig brug af skovens resourcer.

Det anbefales, at EU på Verdenstopmødet offentliggør initiativet samt påbegynder konsultationer med interesserede partnerlande. Detaljerne i forslaget bør udarbejdes i tæt samarbejde mellem EU og partnerlandene.

Nepenthes

---

*1) Top 13 for tømmerimport til EU er: 1) Indonesien: 27%; 2) Cameroun: 16%; 3) Malaysia: 15%; 4) Brasilien: 12%; 5) Gabon 9%; 6) Elfenbenskysten 9%; 7) Ghana 4%; 8) Congo 2%; 9) Den Centralafrikanske Republik 1%; 10) DR Congo 1%; 11) Ækvatorial Guinea 1%; 12) Liberia 1%; og 13) Nigeria 1%. SUM = 99%.